

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Typ posudku: posudek oponentky práce

Autorka práce: Karolína Balcarová

Název práce: Školní družiny, práce vychovatelek a jejich role ve výchově a vzdělávání dětí

Autorka posudku: Kateřina Konrádová

1) Věcný přínos práce a její přidaná hodnota

Předložená bakalářská práce Karolíny Balcarové se věnuje problematice školních družin, respektive jejich klíčovými pracovníkům/pracovnicím – vychovatelům/vychovatelkám¹. Po výzkumné stránce se jedná o dosud nepřilíh prozkoumanou oblast, a proto oceňuji, že se autorka rozhodla daným tématem zabývat ve své závěrečné práci. Na druhou stranu musím bohužel konstatovat, že se jí naplno nepodařilo využít potenciál tohoto tématu (podrobněji viz dále). Výraznější posun v uchopení či změnu záběru zkoumání v bakalářské práci oproti jejímu (původnímu) projektu doporučuji využít a uvedené prvotní pojetí realizovat například v rámci diplomové práce.

2) Strukturace práce

Bakalářská práce je strukturována formou odpovídající požadavkům na tento typ závěrečné práce. Po úvodu následují výzkumné otázky a cíle práce, dále navazují teoretická východiska, metodologie a data, zjištění, diskuze, závěr a použitá literatura. Velmi oceňuji uvedení všech příloh – informovaný souhlas, scénář rozhovoru a zejména přepisy polostrukturovaných rozhovorů. Z hlediska technického provedení bych v samostatné příloze ponechala pouze poslední jmenované, ostatní může být přímou součástí práce.

V neposlední řadě by podle mého názoru sevřenosti práce prospělo propracovanější propojení teoretických východisek s věcnou problematikou. Navíc pro čtenáře/čtenářku bez podrobnější znalosti uvedené problematiky může být pochopení úvodních kapitol obtížnější kvůli absenci podrobnějších informací či vysvětlení.

3) Stanovení výzkumných otázek a jejich zodpovězení

Autorka si v textu vytyčila 2 cíle. Zprv, popsat instituci školní družiny v České republice, charakterizovat školní družinu jako vzdělávací zařízení, její základní funkce, cíle a další aspekty, které s její činností souvisí. Zadruhé, zjistit a porozumět tomu, jak vykonávají vychovatelky svou profesi a jak na svou roli ve vzdělávacím systému samy pohlížejí. K prvnímu uvedenému cíli dále stanovila 3 výzkumné otázky a u druhého cíle navázala 5 výzkumnými otázkami.

¹ Vzhledem k tomu, že v této profesi velmi výrazně převažují ženy, používá autorka v bakalářské práci označení ženského rodu. V tomto posudku tedy rovněž dále využívám pojmenování „vychovatelka“ a „vychovatelky“.

Stanovení výzkumných otázek a cílů rámcově odpovídá úrovni bakalářské práce, ale žádoucí by byla jejich lepší či přesnější formulační úroveň. První cíl je dle formulace popisný, zatímco druhý cíl má spíše explorační charakter. Nicméně použité výzkumné otázky jsou vesměs deskriptivní, čemuž odpovídá i další zpracování. Z tohoto důvodu by bylo vhodné upravit (zjednodušit) znění prvního cíle a formulačně změnit druhý cíl, čímž by byla zajištěna lepší návaznost cílů, otázek i samotného vypracování. Ačkoli bych upřímně spíše uvítala posílení interpretativního rozměru práce než její popisný charakter.

Celkově práce odpovídá na položené otázky a cíle pouze částečně. Respektive u prvního cíle a souvisejících otázek se autorka v textu dopouští několika faktických chyb, což znemožňuje jeho kvalitní zodpovězení. K odpovědi na první cíl totiž kromě poměrně malého počtu zdrojů zejména opakovaně využívá již neaktuální právní předpisy či (v některých případech) neaktualizované informace z webových stránek Ministerstva školství, mládeže a výchovy (podrobněji viz dále). U druhého cíle je zodpovězení za pomoci dat získaných primárně z polostrukturovaných rozhovorů na adekvátní úrovni, i když u některých otázek nejsou odpovědi příliš propracované či detailní, což autorka sama připouští (např. první a druhá výzkumná otázka).

4) Propracování a aplikace teoretických východisek a přístupů

Propracování a aplikace teoretických východisek a přístupů rámcově odpovídá standardu bakalářské práce. Vybraná teoretická východiska (koncept profesního sebepojetí a teorie street-level bureaucracy) jsou pro práci relevantní, i když by v textu mělo být vysvětleno, z jakých důvodů je přínosné aplikovat oba uvedené přístupy na danou problematiku.

U podkapitoly 3.1 se autorka snaží o definiční vymezení veřejných služeb a následně poznamenává, že školní družiny nesplňují všechny uvedené definiční znaky. Vzhledem k tomu, že jsou součástí vzdělávacího systému je však za veřejné služby považuje. Argumentace v této části je trochu zkratkovitá a zasloužila by větší propracování, jelikož tvoří základní předpoklad pro zkoumání vychovatelek jako tzv. liniových pracovníků. V tomto ohledu chybí v textu zmínka o legislativním vymezení (zákon č. 561/2004 Sb.), které udává, že vzdělávání poskytované podle tohoto zákona je veřejnou službou (školní družiny patří společně se školními kluby a středisky volného času mezi školská zařízení, v nichž se uskutečňuje zájmové vzdělávání).

5) Metodologický přístup a aplikace jednotlivých metod

Metodologická úroveň práce splňuje nároky kladené na bakalářskou práci. Kvalitativní přístup je vzhledem k výzkumným otázkám a cílům adekvátní, pouze bych nesouhlasila s uvedeným vymezením případové studie. Metody sběru a analýzy dat jsou na tento typ práce standardní, ačkoli z uvedeného popisu si nejsem jistá, zda autorka využila induktivního kódování?

Problematickou část, na kterou je nezbytné upozornit, představuje důvěrnost informací a anonymita polostrukturovaných rozhovorů. Nejenže autorka v textu uvádí nadbytečné informace, jejichž propojením je (téměř) možné dohledat některé respondentky, ale v příložených prepisech rozhovorů občas zůstala jména a příjmení vychovatelek, včetně jejich pracovišť (např. R4, R6). Nicméně věřím, že uvedený problém vznikl spíše nedorozuměním, respektive snahou autorky opravdu pečlivě popsat sběr dat (bohužel bez domyšlení důsledků).

Tato čtvrtá kapitola (data a metody) jinak představuje spíše silnější část práce. Například scénář rozhovoru je podle mého názoru poměrně dobře sestaven, autorka v práci pojednává i o etické stránce výzkumu či omezeních zvolených metod a dat, včetně možností jejich eliminace, což považuji za spíše nadstandardní pro bakalářskou práci.

6) *Věcná správnost a přesvědčivost argumentace*

Z hlediska věcné správnosti a přesvědčivosti argumentace jsem v textu našla několik podstatných pochybení a tento aspekt považuji za nejslabší část celé práce. Jak jsem již výše zmínila, autorka výrazně používá neaktuální právní předpisy (např. vyhláška č. 127/1997 Sb., vyhláška č. 87/1992 Sb., vyhláška č. 108/2001 Sb., zákon č. 76/1978 Sb. a další, přičemž většina těchto předpisů byla zrušena/nahrazena již v období 2004-2005), což ji logicky vede k nesprávnému vymezení současného stavu. Uvedené zjištění se týká zejména kapitoly páté (Školní družiny jako součást českého vzdělávacího systému).

Občas se v textu objevují další tvrzení, která nejsou vhodně datově podložena (např. vysoký zájem rodičů o školní družinu, vnímání vychovatelské profese) či nejsou aktuální (např. otázka financování školních družin, která operuje s dřívějším systémem financování regionálního školství).

7) *Využití literatury a dat*

Perspektivy využití zdrojů poznatků jsem se již částečně dotkla v předchozích částech. Celkové množství použitých zdrojů není příliš rozsáhlé (téměř absentují zdroje zahraniční, což může být vzhledem k tématu přijatelné), nicméně za důležitější považuji jejich kvalitu či vypovídající hodnotu. Autorka bohužel staví větší pasáže práce na starších či neaktuálních zdrojích. Navíc v textu celkově postrádám výraznější práci s legislativními veřejně politickými dokumenty (vzhledem k detailnější znalosti oblasti bych osobně preferovala i větší práci se strategickými, případně kurikulárními dokumenty).

S ohledem na zvolené a málo prozkoumané téma by mi v práci přišlo užitečné (samozřejmě současně s dalšími zdroji dat) využít i ostatní kvalifikační práce (například na Pedagogické fakultě UK bylo zrovna v loňském roce obhájeno několik prací na téma školních družin, což z hlediska vzdělávací politiky může představovat určitý zdroj informací a inspirace).

8) *Stylistika a formální zpracování (citace, grafická úprava atd.)*

Formální úroveň práce splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci, přičemž je psaná odborným stylem a kultivovaným jazykem, je poměrně pečlivě zformátovaná a zacházení se zdroji je korektní. Autorka se zcela nevyhnula drobným formálním pochybením (např. překlepy /str. 13, 15/, absentující pevné mezery /str. 11, 22/, nadbytečná interpunkce /str. 4, 6/), které ovšem kvůli nízkému výskytu nebrání čtenářskému zážitku a nesnižují kvalitu práce.

Z výše uvedených důvodů doporučuji práci přijmout k obhajobě a hodnotit ji známkou „D“ či „E“ podle výkonu u obhajoby.

Otázky k obhajobě:

1. Na jaká zjištění z Vaší práce by bylo vhodné navázat dalším výzkumem? Jak by mohl tento výzkum vypadat? V kapitole sedmé (diskuze) totiž stručně zmiňujete teorii akontability a další možnou perspektivu zkoumání dané problematiky.
2. V teoretické části bakalářské práce vycházíte z konceptu profesního sebepojetí a teorie street-level bureaucracy. Jakým způsobem jste uvedené aplikovala?
3. Jak přesně jste postupovala při analýze dat?

Datum: 9. června 2020

Podpis: Kateřina Konrádová